

**Azərbaycan Respublikası Elm və Təhsil Nazirliyi
Lənkəran Dövlət Universiteti**

Təsdiq edirəm
Tədris məsələləri üzrə prorektor v.i.e:

dos. Zaur Məmmədov

"_____" _____ 2025-ci il

Fənn sillabusu

İxtisas: 050807-Sosial iş

Fakültə: Tarix-coğrafiya və incəsənət

Kafedra: Pedaqogika, psixologiya və incəsənət

I. Fənn haqqında məlumat:

Fənnin adı: Sosial işin nəzəriyyəsi və təcrübəsi-2

Fənn proqramı: "Pedaqogika, psixologiya və incəsənət" kafedrasının 12 sentyabr 2025-ci il tarixli iclasında müzakirə edilərək təsdiq edilmişdir (Protokol N01)

Kodu: İPF-B09

Tədris ili: II (2025-2026) semestr: III

Tədris yükü: Ümumi-150 saat; Auditoriya saati -45 saat (30 saat müəzire, 15 saat seminar)

Tədris forması: Əyani

Tədris dili: Azərbaycan dili

AKTS üzrə kredit: 5 kredit

II. Müəllim haqqında məlumat:

Adı, soyadı, dərəcəsi: *prof. Hüseynzadə Rəfət Lətif oğlu*

Kafedranın ünvanı: Lənkəran ş. Ə. Məmmədov k.19

E-mail ünvanı: prof.rufat@mail.ru

III. Təvsiyə olunan dərsliklər və dərs vəsaitləri:

1. Bolton, F., Laner, R., and Gai, D. For better or worse? Foster parents and children in an officially reported child maltreatment population. *Children and Youth Services Review* (1981) 3,1/2:37–53.
2. Boston Center for Treatment Development and Training. Module 1: Enhancing motivation dor change. Retrieved from: <http://www.mass.gov/eohhs/docs/dph/substance-abuse/sbirt/bt-manual-module1.pdf>
3. Center for Substance Abuse Treatment. Enhancing Motivation for Change in Substance Abuse Treatment. Rockville (MD): Substance Abuse and Mental Health Services Administration (US); 1999. (Treatment Improvement Protocol (TIP) Series, No. 35.) Chapter 3—Motivational Interviewing as a Counseling Style. Available from: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/books/NBK64964/>
4. Chamberlin, P., Moreland, S., and Reid, K. Enhanced services and stipends for foster parents: Effects on retention rates and outcomes for children. *Child Welfare* (1992), 500 p.
5. Cherry, K. (2012). *Pavlov's Dog's: How Ivan Pavlov Discovered Classical Conditioning*. Retrieved from: <http://www.psychology.about.com/od/classicalconditioning/a/pavlovs-dogs/html>
6. Child Welfare League of America AND The Evan B. Donaldson Institute. What's working for children: A policy study of adoption stability and termination. New York: (2004).
7. Community Care of North Carolina. CCNC Motivational Interviewing (MI) Resource Guide. Retrieved from: <https://www.communitycarenc.org/media/files/mi-guide.pdf>
8. Coughlan, R., & Manley, J. (2006). *Bosnian refugees in America new communities, new cultures*. New York: Springer.
9. Courtney, M., and Needell, B. Outcomes of kinship care: Lessons from California. In *Child welfare research review*. Vol. 2. J.D. Berrick, R.P. Barth, and N. Gilbert, eds. New York: Columbia University Press, 1997, pp. 130–50.
10. Crain, W. (2005). *Theories of Development: Concepts and Applications* (5th ed.). Upper Saddle River, NJ: Pearson Education.

IV Prerekvizitlər: Fənnin tədrisindən öncə hər hansı fənnin tədrisinə zərurət yoxdur.

V. Korekvizitlər: Fənnin tədrisi ilə eyni vaxtda digər fənlərin də tədris olunmasına zərurət yoxdur.

VI. Fənnin təsviri və məqsədi:

"Sosial işin nəzəriyyəsi və təcrübəsi - II" fənni sosial işin təcrübəsi sahəsində sərbəst yaradıcılıq işləri əldə edilmiş nəzəri bilikləri təcrübədə tətbiq edərək bacarıqlara çevirməyə xidmət məqsədiylə tədris olunan fəndir. Həmçinin tədris kursu "Pedaqogika, psixologiya və incəsənət fənləri" kafedrası nəzdində psixoloji və pedaqoji yönümlü ixtisasların tədris planı çərçivəsində işlənmişdir. Tədris planına uyğun olaraq bu kurs bakalavr səviyyəsinin tələbələri üçün müstəqil fənn kimi tədris olunur. Kursun tədrisi 2 tədris ilinin III semestrində 60 saat (30 s. müəzire, 15 s. məşğələ) nəzərdə tutulur.

Kursun tədrisində ilk növbədə "sosial işin nəzəriyyəsi" mövzusu, vəzifələri, əsas problemləri, prinsipləri ayrı-ayrı bölmələri barədə izahlara yer verilir. Tələbələr fənni öyrənməklə sosial işlə bağlı zəruri biliklərə yiyələnəcəklər.

VII. Davamiyyətə verilən tələblər: Fənn üzrə semestr ərzində buraxılmış auditoriya saatlarının ümumi sayı Elmi Şuranın 16 may 2024-cü il tarixli qərarına uyğun olaraq davamiyyət meyarları nəzərə alınmaqla müəyyən olunmuş həddən yuxarı olduğu halda tələbə həmin fəndən imtahana buraxılmır, onun həmin fənn üzrə akademik borcu qalır.

VIII Qiymətləndirmə:

Tələbələrin biliyi 100 ballı sistemlə qiymətləndirilir. Bundan 50 balı tələbə semestr ərzində, 50 balı isə imtahanda toplayır. Semestr ərzində toplanan 50 bala aşağıdakılar aiddir: 20 bal seminarın nəticələrinə görə və 30 bal kollokviumların nəticələrinə görə.

Qiymətləndirmə zamanı Elmi Şuranın 16 may 2024-cü il tarixli qərarına uyğun olaraq qiymətləndirmə meyarları nəzər alınır.

İmtahan билетinə bir qayda olaraq fənni əhatə edən 5 sual daxil edilir.

Qiymət meyarları aşağıdakılardır:

-10 bal- tələbə keçilmiş material dərindən başa düşür, cavabı dəqiq və hərtərəflidir.

-9 bal-tələbə keçilmiş material tam başa düşür, cavabı dəqiqdir və mövzunun mətnini tam açə bilir.

-8 bal-tələbə cavabında ümumi xarakterli bəzi qüsurlara yol verir;

-7 bal- tələbə keçilmiş material başa düşür, lakin nəzəri cəhətdən bəzi məsələləri əsaslandırə bilmir

-6 bal- tələbənin cavabı əsasən düzgündür.

-5 bal-tələbənin cavabında çatışmazlıqlar var, mövzunu tam əhatə edə bilmir.

-4 bal-tələbənin cavabı qismən doğrudur, lakin mövzunu izah edərəkən bəzi səhvlərə yol verir;

- 3 bal- tələbənin mövzudan xəbəri var, lakin fikrini əsaslandırə bilmir;

- 1-2 bal- tələbənin mövzudan qismən xəbəri var.

-0 bal- suala cavab yoxdur.

Tələbənin imtahanda topladıqı balın miqdarı 17-dən az olmamalıdır. Əks təqdirdə tələbənin imtahan göstəriciləri semester ərzində tədris fəaliyyəti nəticəsində topladıqı bala əlavə olunmur.

Semestr nəticəsinə görə yekun qiymətləndirmə(imtahan və imtahanaqədərki ballar əsasında)

№	Bal	Qiymət	
		Sözlə	Hərflə
1.	91-100	əla	A
2.	81-90	çox yaxşı	B
3.	71-80	yaxşı	C
4.	61-70	kafi	D
5.	51-60	qənaətbəxş	E
6.	50 və ondan aşağı	qeyri-kafi	F

IX.Davranış qaydalarının pozulması:

Tələbə Universitetin daxili nizam-intizam qaydalarını pozduqda Əsasnamədə nəzərdə tutulan qaydada tədbir göröləcək.

X. Təqvim mövzu planı: Cəmi: 45 saat . Mühazirə 30 saat , seminar 15 saat.

№	Keçirilən mövzuların məzmunu	Müh.	Sem.	Tarix
1	Mövzu1. Bioekoloji sistem nəzəriyyəsi Plan: 1. Bioekoloji sistem anlayışı. 2. Bioekoloji sistemin elementləri: Mikrosistem. Mezosistem. Ekzosistem. Makrosistem. Xronosistem. 3. Bioekoloji sistem elementlərinin real həyatda tətbiqi. 4. Proksimal proses anlayışı.	2		
2	Mövzu 2. Sosial işin tarixinin inkişafı Plan: 1.Sosial işin yaranma tarixinin mərhələləri 2.Sosial iş peşə kimi 3.Sosial xidmətin formaları 4.Sosial iş fənninin digər elmlərlə əlaqəsi	2	2	
3	Mövzu 3. Şərqdə və Azərbaycanda sosial pedaqoji fikrin inkişafı Plan: 1.Yaxın və Orta Şərqdə sosial-pedaqoji ideyaların inkişafı. 2. Azərbaycanda sosial-pedaqoji fikrin inkişafı. 3. Müasir dövrdə sosial pedaqogika sahəsində aparılan işlər	2		
4	Mövzu:4. Sosial işdə qrup və kollektivlərin qarşılıqlı fəaliyyətlərin rolu Plan: 1. Sosial işdə qrupların əlaqəliliyi 2. Qrup uyuşması, rəhbərlik və liderlik 3. Qruplarda şəxsiyyətlərarası münasibətlərin sosial işə təsiri 4. Qruplarda və kollektivlərdə şəxsiyyətlərarası münasibətlərin fərqliliyi 5. Kollektivdə şəxsiyyətlərarası münasibətlərin tənzimlənməsi Mənbə: [1,2,4,6]	2	2	
	Mövzu 5. Valideynlərini itirmiş uşaqlarla sosial işin texnologiyaları Plan: 1. Valideynlərini itirmiş uşaqlarla sosial işin texnologiyaları 2. Pedaqoji travmatizmin qarşısının alınması yolları 3. Özünüinkışaf motivasiyasının gücləndirilməsi Mənbə: [1,2,6]	2		
6	Mövzu 6. Valideynlərini itirmiş gənclərlə sosial iş Plan: 1. Gənclərlə sosial işin texnologiyaları		2	

	2. Gənclərin sosial müdafiəsi Mənbə: [1,2,4,6]	2		
7	Mövzu7. Hadisələr və motivasiyanın sürətləndirilməsi Plan: 1.Sosial iş praktikasında motivasiya amili 2.Mədəni normalar 3.Fərd və mədəni baxımdan müəyyən edilmiş modellərin fərqləndirilməsi 4.Akulturasıyanın səviyyəsi Mənbə: [1,2,4,6]	2	2	
8	Mövzu 8. Deviant davranışlı şəxslərlə sosial işin texnologiyaları Plan: 1. Deviant davranış sosial fəaliyyətin bir növü kimi 2. Funksional inteqrasiya 3. Dürkheymin dörd intihar tipi. Egoist və alturist intihar tipləri. 4. Anomi intihar tipi 5. Fatal intihar . Mənbə: [1,2,4,6]	2		
9	Mövzu 9. İctimaiyyət tərəfindən qanun pozuntuları olan şəxslərin müəyyənləşdirməsi Plan 1.“Yarlıq asma” nəzəriyyəsi 2. Mertonun 5 mümkün davranış növü 3.“Risk qrupları” və əhəlinin bu kateqoriyalarının sosial müdafiəsi istiqamətləri Mənbə: [1,2,4,6]	2	2	
10	Mövzu10. Alkoqol və narkotik alüdəçiliyində olan şəxslərlə sosial iş Plan 1. Xəstəlik depressiyaları problemlərinin qarşısının alınması 2. Alkoqol və narkotik alüdəçiliyi problemləri Mənbə: [1,2,4,6]	2	2	
11	Mövzu11. Sosial ekspertiza texnologiyaları Plan: 1. Sosial ekspertiza 2. Sosial ekspertizanın növləri 3. Sosial-psixoloji ekspertiza 4. Məhkəmə 5. Tibbi-sosial ekspertiza 1. Mənbə: [1,2,4,6]	2		
12	Mövzu12. Sosial işdə sosial diaqnostika və onun tətbiqi metodları Plan. 1.Sosial iş baxımından, pozitivçilik cərəyanı nümayəndələrinin nəzəriyyə və fikirləri. 2. Müasir sosial iş nəzəriyyələri 3. Sosial işin sosial-təbiiyvi səviyyəsi 4. Sosial işdə müasir struktur yanaşmanın prinsipləri 5. Funksional yanaşma-diaqnostik yanaşmanın alternativini kimi Mənbə: [1,2,4,6]	2	2	
13	Mövzu13. Sosial işdə bioloji və sosial cəhətlər, tələbatlar, əqidələr, iddia səviyyələri arasında fərqlilik. Plan: 1. Sosial işdə bioloji və sosial cəhətlər 2. Tələbatların əhəmiyyəti 3. Əqidə, əməl və nəticə 4. Hakimiyyət və effektiv idarəetmənin vacibliyi 5. İddia səviyyələri Mənbə: [1,2,4,6]	2		

14	Mövzu 14. Ailədə və cəmiyyətdə ahılın rolu Plan 1.Yaşlıların salamlıq vəziyyəti 2.Şərq cəmiyyətində yaşlıların yaşlılara münasibət 3.Yaşlı adamların psixi problemləri Mənbə: [1,2,4,6]	2	1	
15	Mövzu15. Əlillərlə sosial işin təşkili Plan 1.Əlillik anlayışı və onun növləri 2.Əlillərin sosial müdafiəsinin hüquqi əsasları 3.Əlillərin müdafiəsinin tibbi –sosial aspektləri 4.Əlillərə qayğının idarə edilməsi Mənbə: [1,2,4,6]	2		
	Cəmi: 45 saat	30 s.	15 s.	

XI. Fənn üzrə tələblər:

Sosial işin nəzəriyyə və təcrübəsi fənnini öyrənən tələbə üçün sosial işin əsas məsələlərini öyrənmək prosesi daha da asanlaşır. Sosial işin nəzəriyyəsi təcrübə hissəsi ilə əlaqəli şəkildə öyrənilməli və sosial iş prosesi zamanı tətbiq edilən müdaxilə metodları problemlərin unikalılığından asılı olaraq məlumatlar da müqayisəli şəkildə analiz edilməlidir.

XII. Fənn üzrə təlimin nəticələri:

- Sosial nəzəriyyə növlərinin aktual istiqamət və problemlərini mənimsəyir;
- Sosial işin nəzəriyyələri və təcrübəsi sahəsində vacib olan məlumatları öyrənir;
- Müxtəlif məzmunlu keys nümunələrini araşdırarkən vacib məlumatları təhlil etmək, nəzəri bilikləri praktik fəaliyyətlə əlaqələndirmək bacarığına yiyələnir;
- Nəzəriyyənin sosial işin təcrübə fəaliyyətinin öyrənilməsində yeri, rolu və mövqeyini öyrənir;
- Sosial işdə müdaxilə üsullarının praktik tətbiqi yollarını mənimsəyir;
- Keys menecment prosesini uğurla həyata keçirmək üçün lazım olan müstəqil analiz etmə bacarığına yiyələnir;

XIII. İmtahan sualları:

1. Bioekoloji sistemin elementləri: Mikrosistem. Mezosistem. Ekzosistem. Makrosistem.
2. Sosial işin yaranma tarixinin mərhələləri
3. Sosial iş peşə kimi
4. Sosial xidmətin formaları
5. Sosial iş fənninin digər elmlərlə əlaqəsi
6. Yaxın və Orta Şərqdə sosial-pedaqoji ideyaların inkişafı.
7. Azərbaycanda sosial-pedaqoji fikrin inkişafı.
8. Müasir dövrdə sosial pedaqogika sahəsində aparılan işlər
9. Sosial işdə qrupların əlaqəliliyi
10. Qrup uyushması, rəhbərlik və liderlik
11. Qruplarda şəxsiyyətlərarası münasibətlərin sosial işə təsiri
12. Kollektivdə şəxsiyyətlərarası münasibətlərin tənzimlənməsi
13. Valideynlərini itirmiş uşaqlarla sosial işin texnologiyaları
14. Pedaqoji travmatizmin qarşısının alınması yolları
15. Özünüinkişaf motivasiyasının gücləndirilməsi
16. Gənclərlə sosial işin texnologiyaları
17. Sosial iş praktikasında motivasiya amili
18. Fərd və mədəni baxımdan müəyyən edilmiş modellərin fərqləndirilməsi
19. Deviant davranışı sosial fəaliyyətin bir növü kimi
20. Funksional inteqrasiya
21. Dürkheymin dörd intihar tipi. Egoist və alturist intihar tipləri.
22. Anomi intihar tipi
23. Fatal intihar
24. Mertonun 5 mümkün davranış növü
25. "Risk qrupları" və əhəlinin bu kateqoriyalarının sosial müdafiəsi istiqamətləri
26. Xəstəlik depressiyaları problemlərinin qarşısının alınması
27. Alkoqol və narkotik alüdəçiliyi problemləri
28. Sosial ekspertizanın növləri
29. Sosial-psixoloji ekspertiza
30. Sosial iş baxımından, pozitivçilik cərəyanı nümayəndələrinin nəzəriyyə və fikirləri.
31. Müasir sosial iş nəzəriyyələri
32. Sosial işin sosial-tərbiyəvi səviyyəsi
33. Sosial işdə müasir struktur yanaşmanın prinsipləri
34. Funksional yanaşma-diaqnostik yanaşmanın alternativləri kimi
35. Tələbatların əhəmiyyəti
36. Əqidə, əməl və nəticə
37. İddia səviyyələri
38. Yaşlıların salamlıq vəziyyəti

39. Şərq cəmiyyətində yaşlıların yaşlılara münasibət
40. Əlillik anlayışı və onun növləri

XIV.Kollektivium sualları:

I Kollektivium sualları

1. Bioekoloji sistemin elementləri: Mikrosistem. Mezosistem. Ekzosistem. Makrosistem.
2. Sosial işin yaranma tarixinin mərhələləri
3. Sosial iş peşə kimi
4. Sosial iş fənninin digər elmlərlə əlaqəsi
5. Yaxın və Orta Şərqdə sosial-pedaqoji ideyaların inkişafı.
6. Azərbaycanda sosial-pedaqoji fikrin inkişafı.
7. Sosial işdə qrupların əlaqəliliyi
8. Qrup uyumu, rəhbərlik və liderlik
9. Kollektivdə şəxsiyyətlərarası münasibətlərin tənzimlənməsi
10. valideynlərini itirmiş uşaqlarla sosial işin texnologiyaları

II Kollektivium sualları

1. Fərd və mədəni baxımdan müəyyən edilmiş modellərin fərqləndirilməsi
2. Deviant davranışı sosial fəaliyyətin bir növü kimi
3. Funksional inteqrasiya
4. Dürkheymin dörd intihar tipi. Egoist və altruist intihar tipləri.
5. Anomi intihar tipi
6. Mertonun 5 mümkün davranış növü
7. "Risk qrupları" və əhəlinin bu kateqoriyalarının sosial müdafiəsi istiqamətləri
8. Xəstəlik depressiyaları problemlərinin qarşısının alınması
9. Alkoqol və narkotik aludəçiliyi problemləri
10. Sosial ekspertizanın növləri

"Sosial işin nəzəriyyəsi və təcrübəsi-2" fənninin sillabusu 050807-" Sosial iş" ixtisası (proqramı) üzrə tədris planı və fənn proqramı əsasında tərtib edilmişdir. Pedaqogika, psixologiya və incəsənət kafedrasının 12 sentyabr 2025-ci il tarixli iclasında (protokol №01) təsdiq olunmuşdur.

Fənn müəllim:

prof. R.L.Hüseynzadə

Kafedra müdiri:

dos.A.X.Əliyev